

2016-05-04

Enkät svar

Skogsstyrelsen
Enheten för policy och analys
Johan Wester
Johan.wester@skogsstyrelsen.se

Enkät om nyckelbiotoper i skogen

Sveriges Jordägareförbund (härefter "förbundet") har beretts tillfälle att besvara den enkät om nyckelbiotoper som Skogsstyrelsen skickat ut.

Frågeställningar att behandla i svaren:

1. Vilka övergripande synpunkter har ni på arbetet med nyckelbiotoper?
(*ex vis dess roll och betydelse i naturvårdsarbete och samhällsplanering mm*)

Bevarandet av biotoper är viktigt för den biologiska mångfalden. Vid bevarandet är det viktigt med ett helhetsperspektiv och när det gäller nyckelbiotoper är landskapsperspektivet väsentligt. Genom långsiktig landskapsplanering skapas olika biotoper med olika åldersstruktur och man undviker att likartade ytor sätts av. En långsiktig planering kan även ge svar på frågor om vad som händer när 10, 15 eller kanske 20 % av marken är avsatt och när markägare kan byta ut avsatta områden. Om alltför stora arealer avsätts som nyckelbiotoper riskerar det lägga en död hand över hela skogsförvaltningen. En god naturvård är självklart viktig men den måste ske inom rimliga gränser där produktionsmål och miljömål ska väga lika.

Bevarandet av biotoper är viktigt men det måste ske med beaktande av äganderätten, vilken utgör det rättsliga fundamentet för rätten att bedriva skogsbruk. Idag upplevs nyckelbiotopsarbetet ofta leda till omotiverade begränsningar i skogsbruket och blir därmed ett intrång i äganderätten som leder till inkomstbortfall utan ersättningsmöjligheter.

Nyckelbiotoper kan i viss mån bidra till bevarandet av värdefulla livsmiljöer och arter. Det är idag dock oklart hur nyckelbiotoper samspelar med målen för skogsbruket, vilka värden som ska vägas in och vilka konsekvenser det får. Detta visar sig i det långsiktiga miljöarbetet. Den stora internationella miljöfrågan är inte avsättning av nyckelbiotoper i Sverige utan klimatet, och där är skogen oerhört viktig. Att effektivt bruka skogen i Sverige är enligt forskningen det bästa för klimatet då växande skog binder koldioxid och avverkad råvara kan användas till byggnation och energi och då ofta som substitut till olja

och kol. Vi ska absolut värna om miljön och t.ex. arbeta för att minska markskador men vi kan inte bortse från att ett välfungerande och effektivt skogsbruk är viktigt av många anledningar; klimatet, jobben, landsbygden mm. Avsättande av mark för biotopskydd måste därför ingå i en helhetsbedömning. Det behövs därför ett större perspektiv och en strategisk helhetsbild av hur nyckelbiotoperna passar in i skogsbruket och miljövården. Det behövs tydliga prioriteringar för biotopskyddet och hur det ska ingå i landskapsplaneringen för att undvika ett konstant tryck på fler skyddade områden.

2. Hur ser ni på tillämpning av nyckelbiotopsbegreppet?

(ex vis bedömningar, avgränsning, hantering i olika delar landet och/eller olika naturtyper mm)

Det finns ett flertal exempel på där det upplevs att bedömningar och avgränsningar blir högst schablonmässiga, onödigt omfattande och motstridiga.

Ett exempel gäller ett område som skulle avverkas pga angrepp från granbarksborren. En avverkningsanmälan skickades in på ett område som var betydligt mindre än vad Skogsstyrelsen rekommenderade i fastighetens gröna skogsbruksplan. Anmälan fick avslag och istället registrerade Skogsstyrelsen en dubbelt så stor areal som nyckelbiotop. Detta skedde utan någon som helst dialog med markägaren. Ett ifrågasättande av beslutet från markägaren ignorerades helt av Skogsstyrelsen fram tills att advokat kopplades in i ärendet. Här framkommer tre problem i tillämpningen av nyckelbiotopsbegreppet. För det första verkar det inte ha gjorts någon beaktande av markägarens skyldighet att förhindra granbarksborrens spridning. Det kommer att leda till skador på andra skogsbestånd. För det andra saknades det en dialog med markägaren. För det tredje visar det på bristen av en långsiktig strategi för nyckelbiotoper eftersom utpekandet av nyckelbiotopen gick tvärsamt mot den gröna skogsbruksplanen.

Ett annat exempel gäller en nyförvärvad fastighet där ett misskött skogsbestånd skulle avverkas och nyplanteras. Efter avverkningsanmälan utpekades en nyckelbiotop. Den utpekade nyckelbiotopen ligger strax intill ett dubbelt så stort område som sedan tidigare utpekats som nyckelbiotop. Markägaren motsatte sig beslutet varvid Skogsstyrelsen skickade ut en tjänsteman för att överpröva en tidigare tjänstemans beslut. Den nya tjänstemannen såg ingen anledning att ändra på tidigare beslut. Detta väcker två frågor. För det första verkar det saknas en helhetsbedömning och plan för hur mycket nyckelbiotoper som behöver finnas. Om det redan finns en utpekad nyckelbiotop i direkt anslutning till aktuellt område, och som dessutom är betydligt större, behövs den någon form av motivering av varför detta nya område anses så viktigt att det inskränker rådigheten över den egna skogen och minskar markägarens inkomster från skogsinnehavet. Den andra frågan gäller möjligheten att få en "second opinion" av en oberoende instans. Att Skogsstyrelsen överprövar sina egna beslut skapar en märklig ordning.

3. Hur använder ni uppgifter från nyckelbiotopsinventeringen?

(ex vis som underlag för beslut och planer, hur viktiga är uppgifterna mm)

De används som underlag för avsättning av mark. Tyvärr styr det bort från den viktigare långsiktiga landskapsplaneringen, vilket ofta kan göras på våra fastigheter då flera är större än den vanlige skogsägarens.

4. Hur ser ni på andra aktörers användning av uppgifter från nyckelbiotopsinventeringen?
(*ex vis som beslutsunderlag och information mm*)

Tyvärr upplevs det att nyckelbiotoper har blivit ett instrument för att stoppa avverkningar, inte för att skydda biotoper. Skogsstyrelsens beslut att publicera alla avverkningsanmälningar kommer att spå på detta.

5. Vilka konsekvenser ser ni av arbetet med nyckelbiotoper?

(*ex vis vad det medför för skogsbruk och naturvård, information och tillgång till uppgifter, underlag för samhällsplanering mm*)

Det långsiktiga perspektivet i skogsbruket försvinner. Eftersom det saknas en övergripande strategi och ett "slutmål" för nyckelbiotopsarbetet blir det omöjligt att beakta detta i skogsskötseln. I slutändan innebär det förlorade inkomster för markägaren och en mycket svår planering.

Den upplevda bristen på kommunikation och möjlighet att ompröva beslut om nyckelbiotoper leder även till att naturvården försämras eftersom en nyckelbiotop lätt uppfattas som ett "straff" med förlorad inkomst som följd varvid biotopskydd inte prioriteras.

Det finns även en risk att landskapsplaneringen åsidosätts och därmed prioriteringar om vilken naturvård som verkligen är viktig i området eller regionen.

6. Hur ser ni på möjligheterna att det över tid utvecklas nya nyckelbiotoper i den brukade skogen bl a som följd av den miljöhänsyn som tas?

Med en god landskapsplanering sker detta naturligt. Men, ibland störs det av enskilda nyckelbiotoper i det som kan anses vara produktionsmark.

En nackdel med tillämpningen av hur nyckelbiotoper utpekade är, att ju duktigare en skogsbrukare är på att genom miljöhänsyn skapa nya/fler miljövärden i sin skog, ju större är risken för att skogsägaren förlorar rådigheten över sin mark. Detta motsatsförhållande spås, som framhållits ovan, på av att det inte finns någon slutpunkt i utpekandet av nyckelbiotoper. I och med att Skogsstyrelsens tjänstemän betraktar utpekandet som ett ständigt pågående arbete, så kan en skogsägare som fick nyckelbiotoper utpekade på sin mark för 5-10 år sedan, plötsligt få ännu fler områdena utpekade.

7. Vilka behov av utveckling samt fortsatt och utökat arbete ser ni?

(*ex vis utbildningar, kalibreringsövningar, förtydliganden, information mm*)

Förbundet ser ett stort behov av att dialogen kring nyckelbiotopsarbetet förbättras. Det borde även införas möjlighet för fastigheter att motsätta sig nyckelbiotopsklassningar av mark om det inte passar långsiktigt in i landskapsplanen och om det redan finns nyckelbiotoper på fastigheten – det senare kanske i form av en högsta procentandel av fastigheten. Som motivering till detta kan påpekas att ett utpekande av en nyckelbiotop innebär att marken går från att vara produktiv skogsmark till att bli ett ekonomiskt impediment. Enda sättet att få avkastning av en nyckelbiotop är att hoppas att Skogsstyrelsen har tid och råd att bilda ett biotopskyddsområde, och för detta utge en engångs intrångsersättning.. Som en del av detta borde det även införas en långsiktig och översiktlig plan för nyckelbiotopsarbetets samt en analys av den nytta som

klassificeringen innebär i relation till den kostnad som uppstår för markägaren. Det måste även finnas möjlighet att få ersättning för förlorad möjlighet att avverka skogen.

En viktig utveckling vore bättre kartgränser över nyckelbiotoperna och avverkningsanmälningar. Idag fungerar det dåligt och man kan lätt tolka att vissa gränser "går över på fel sida". Det kan till exempel uppfattas att en skogsägare avverkar inom en nyckelbiotop när det i själva verket är gränsdragningen på kartan som är felaktig. Detta för att Skogsstyrelsen ritar in gränserna "godtyckligt" utan exakta mätningar. Det kan resultera i stora besvär för båda parterna i form av överklagningar, anmälningar och ökad tillsyn för något som egentligen inte var fel från början.

Sveriges Jordägareförbund

Gabriel Mörner
Ordförande skogskommittén

Anders Grahn
Generalsekreterare